

RE KOMMUNE
ny og varm

**Plan for arbeidet
med og blant flyktninger og
asylsøkere
i
Re kommune
2016-2020**

Re kommune

Vedtatt i kommunestyret 21.06.2016

Noen sitat fra brukerpanelet:

”Vi ble hentet på Gardermoen. Vi ble godt tatt imot med god omsorg, vi fikk pledd, noe å drikke og spise”

” Helsestasjon og barnehage fungerer, jeg sier takk til Re kommune”

”Viktig å lære norsk”

”Jeg fikk sommerjobb på Andebu sykehjem, det var en god opplevelse”

”Er registrert på NAV, søker mange jobber men får lite svar på jobbsøknadene”

”Utenlandsk navn kan gjøre det vanskelig, kan dere hjelpe oss å finne jobb?”

”Man bør bosettes sentralt fordi det er dårlig transport, busstider spesielt i helgen”

Viktig å ha treffpunkter sosialt, ikke bare norskopplæring”

”Røde kors har møte hver første tirsdag i måneden. Vi dro til Galdhøpiggen med Røde kors”

”Vi kan får vite at det kommer nye flyktninger så at vi kan bli kjent med dem, fadderordning med forskjellige land, og snakke norsk sammen”

Jeg ble trist fordi jeg ikke kunne snakke norsk, jeg sa bare jaja, jaja... men nå trives jeg og lærer norsk”

”Jeg snakket ikke norsk, jeg var redd.”

”Vi har fått et nytt barn, og jeg lærer kona min norsk”

”Min kontaktperson har taushetsplikt”

© Forfatter: Arbeidsgruppe: Kommunalsjef Mette G. Halvorsen, virksomhetsleder NAV Re Anne Berit Gran, kommunalsjef Unni Bu, rådgiver skole Eva Mette Strand og virksomhetsleder Barn og Unge Elisabeth S. Paulsen.

År 2016

Tittel: Plan for arbeid med og blant flyktninger i Re kommune.

Forord

Kommunens første flyktningplan ble vedtatt i april 2004. Høsten 2014 ble det lagt fram en ny flyktningplan for perioden 2015 til 2019. Planen ble utarbeidet av en tverrfaglig gruppe og i samarbeid med flyktninger bosatt i Re kommune. Re kommune har i mange år bosatt mellom 10 og 20 flyktninger pr. år. Situasjonen endret seg imidlertid så mye i løpet av 2015 at Rådmannens ledergruppe satt i januar 2016 ned en arbeidsgruppe bestående av kommunalsjef Mette G. Halvorsen, kommunalsjef Unni Bu, virksomhetsleder Teknikk og næring Rolf Lønnum, kommuneoverlege Erlend Viken, leder Nav Re Anne Berit Gran, virksomhetsleder Barn og Unge Elisabeth S. Paulsen og sekretær for arbeidet har vært rådgiver skole Eva Mette Strand.

Arbeidsgruppens mandat:

Det utarbeides en langsiktig, helhetlig og tverrsektoriell plan som tar inn over seg den nye situasjonen med økt bosetting av flyktninger og etablering av omsorgssentre og asylmottak i kommunen.

En flyktning, er ifølge FNs flyktningkonvensjon «enhver person som befinner seg utenfor det land han er borger av på grunn av velbegrunnet frykt for å bli forfulgt på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell sosial gruppe».

Arbeidsgruppen har tatt utgangspunkt i gjeldene plan. I tillegg er det sett på de nye utfordringene rundt flyktningssituasjonen i kommunen, nasjonalt og internasjonalt.

De nye utfordringene er i hovedsak:

- Kommunen er bedt om, og har vedtatt å bosette et større antall flyktninger enn tidligere.
- Kommunen er bedt om og har vedtatt å bosette enslige mindreårige flyktninger.
- Det er etablert flyktningmottak i kommunen, både akuttmottak høsten 2015 og omsorgssentre for enslige mindreårige i kommunen. Sentrene er drevet av private aktører for staten og ble etablert raskt.
- Asylsøkere har fått rett til fullverdige tjenester i kommunen innen helse og skole.
- Den internasjonale situasjonen er kompleks og uoversiktlig.

Erfaringene og innspill fra bosatte flyktninger høsten 2014 er videreført i denne planen. I tillegg så har arbeidsgruppen hatt en workshop i januar 2016 hvor det var over 50 deltakere, tverrfaglig sammensatt fra kommunen. Lag og foreninger var også representert. Det har vært nedsatt 3 ad-hoc grupper som har sett nærmere på følgende områder: Bosetting, arbeid med introduksjonsprogrammet og kommunens integreringsarbeid. Forslag til tiltak fra ad-hoc gruppene har gitt gode innspill til planen.

Utfordringer i skrivende stund er en fortsatt uavklart flyktnings situasjonen i Europa. Re kommune har takket ja til bosetting av flyktninger. Tildeling av flyktninger til kommunene har gått tregere enn forventet. Akutt asylmottak på Solvoll er nedlagt. KOA – Kvæfjord opplevelse og avlastning har fått godkjent et omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere på Krakken, men ingen barn er kommet til nå. Disse faktorene gjør arbeidet med asylsøkere og flyktninger i kommunen krevende, da det ikke er lett å planlegge for forhold som endrer seg så raskt. Arbeidsgruppen konkluderer med at det er behov for fleksible løsninger, organisering og rutiner som kan endres raskt. Fokus må være på mer innovative og kreative løsninger hvor handlingsrommet utnyttes i større grad. Det er behov for å etablere tettere kontakt med næringslivet og ikke minst legge til rette for at frivillig sektor kan bidra med gode tiltak som kan romme mange ulike mennesker.

Re 6. mai 2016

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
2	Nasjonale mål.....	3
3	Mål for arbeidet i Re kommune 2016- 2020.....	4
3.1	Utsøking og bosetting.....	4
3.2	Organisering av flyktningarbeid.....	4
3.2.1	Administrativt tverrfaglig samarbeidsforum.....	5
3.2.2	Faste samarbeidsarenaer på operativt nivå.....	6
3.2.3	Brukerråd.....	6
3.3	Arbeidsrettet norskopplæring.....	6
3.3.1	Norskopplæring etter introduksjonsloven.....	7
3.3.2	Grunnskoleopplæring etter opplæringsloven.....	8
3.4	Arbeid.....	9
3.5	Økonomisk trygghet.....	10
3.6	Barnevern.....	10
3.6.1	Enslige mindreårige.....	11
3.6.2	Tvangsgifte.....	12
3.6.3	Kjønnslemlestelse.....	13
3.7	Barnehage.....	14
3.8	Grunnskole.....	15
3.9	Videregående skole.....	16
3.10	Helse.....	16
3.11	Kultur og fritid.....	18
3.12	Bolig.....	19
3.13	Tolk.....	19
3.14	Informasjon.....	20
4	Omsorgssenter og asylmottak.....	23
5	Oppsummering – videre arbeid.....	24
	Vedlegg.....	26
	Vedlegg 1: Begreper:.....	26
	Vedlegg 2 Kommunens ansvar etter introduksjonsloven.....	29

1 Innledning.

Verdigrunnlag: Re kommune møter flyktninger og innvandrere med anerkjennelse og raushet, og legger til rette for inkludering på alle arenaer.

Flyktningssituasjoner er internasjonale fenomen. Internasjonalt samarbeid og samordning er nødvendig for å møte de utfordringer flyktningstrømmen representerer. Norge har sluttet seg til en rekke internasjonale avtaler som regulerer asyl- og flyktningpolitikken. Når denne planen skrives står Europa og Norge ovenfor den største flyktningekris siden 2.verdenskrig. Det utfordrer oss i å tenke nytt på hvordan vi kan møte disse utfordringene.

Hvert år mottar Re kommune en anmodning om bosetting av flyktninger fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (heretter IMDi).

Flyktninger er en sammensatt gruppe. Noen er overføringsflyktninger som kommer direkte fra flyktningleir i utlandet, men de fleste kommer via flyktningmottak i Norge. De ulike gruppene trenger ulik oppfølging og ressurser. Men en ting har flyktningene til felles, de søker trygghet, hjelp til helseutfordringer og ønsker å ha sine nært knyttet til seg.

Fram til 2015 hadde Re kommune vedtak om å bosette inntil 15 flyktninger inkludert familiegjenforening. På bakgrunn av den internasjonale flyktningssituasjonen ble det i løpet av 2015 gjort kommunestyrevedtak om å bosette til sammen 30 flyktninger i 2015. Det er fattet vedtak om bosetting av 30 flyktninger i 2016 (KST 103/15) og 35 flyktninger i 2017 hvor av 5 enslig mindreårig barn og unge. Familiegjenforening kommer i tillegg til disse. I perioden 2003 til 2015 har Re kommune bosatt 126 flyktninger, hvorav 55 flyktninger var under 18 år. Dette utfordrer kommunen og kommunens tjenesteapparat på nye måter.

I Re har vi bosatt 17 nasjonaliteter. Disse er fra Syria, Nigeria, Sudan, Irak, Rwanda, Burundi, Kamerun, Sri Lanka, India, Jordan, Afghanistan, Eritrea, Somalia, Iran, Russland, Kosovo, Bosnia og de statsløse.

Introduksjonsordning for nyankomne flyktninger og innvandrere

Kommunene har hovedansvaret for introduksjon av nyankomne innvandrere i samfunnet. Introduksjonsprogrammet er obligatorisk for alle nye ankomne flyktninger mellom 18 og 55 år, som er bosatt etter avtale mellom kommunen og IMDi.

Introduksjonsordningen følger lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven). Formålet med denne loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.

Personkretsen som omfattes av en rett og/eller en plikt til å delta på opplæring i norsk og samfunnskunnskap, er langt større en den gruppen som omfattes av introduksjonslovens regler om å delta i introduksjonsprogram.

For deltakere på introduksjonsprogram, vil opplæring i norsk og samfunnskunnskap viktige grunnsteiner for siden å komme ut i arbeid. For å møte den nye situasjonen utfordres kommunene til å være kreativ og innovativ i forhold til å støtte opp under at flykninger blir selvhjulpne.

Fra høsten 2015 ble Re vertskommune for 2 omsorgssenter for enslige mindreårige flyktninger. Begge omsorgssentrene er drevet av private aktører som har inngått avtale med Barne- ungdoms og familieetaten, Bufetat. Det er Bufetat som har ansvar for enslig mindreårig asylsøkere under 15 år. Barn over 15 år som kommer som enslig mindreårig asylsøkere er i ordinære asylmottak hvor det er UDI som har ansvaret.

Høsten 2015 ble det også opprettet et akutt mottak for asylsøkere på Solvoll i Våle med avtale om drift fram til mars 2016. Når planen skrives er det ikke i drift noe akutt eller asylmottak i Re kommune og det har heller ikke kommet barn på mottaket på Krakken som KOA driver. Hva som skjer videre er uklart.

Omsorgssenteret i Vivestad har vært i drift siden oktober 2015 og har 8 plasser. Disse barna har sitt skoletilbud på Røråstoppen og Revetal ungdomsskole.

2 Nasjonale mål.

Fra januar 2016 er det Justis –og beredskaps departementet som har ansvar for innvandring, asyl og integrering. Dette innebærer blant annet forvaltning av introduksjonsloven og statsborgerloven, ansvar for bosetting av flyktninger, og tilbudet om tolking i offentlig sektor.

Integreringspolitikk er også et sektoransvar hos fagmyndighetene. Arbeid, barnehage, skole og utdanning, tilpassede helsetjenester og tilgang til en god bolig er særlig viktig for at personer med innvandrerbakgrunn finner seg til rette i Norge. Justisdepartementet har et overordnet ansvar for å samordne politikken på integreringsfeltet.

IMDi er departementets fagorgan, og skal sette i verk integreringspolitikken på ansvarsområdet til Justisdepartementet. IMDi skal gi faglige råd og være et kompetansesenter for kommunene og sektormyndighetene.

IMDi skal ha samarbeid med kommuner blant annet om å bosette flyktninger, følge opp introduksjonsloven, være nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor, følge opp tiltak i regjeringens handlingsplaner mot tvangsekteskap, bidra til at det utvikles og gjennomføres et lokalt tilpasset integrerings- og mangfoldsarbeid.

Når vår plan skrives er de nasjonale planer for arbeidet med flyktning, asyl og integrering under behandling i Stortinget. Usikkerheten på hvor mange asylsøkere som kommer til Norge er stor. Anslagene varierer fra 10 000 til opp mot 60 000. Foreløpig har tilstrømning til Norge vært lavere enn antatt på grunn av grensekontroller ellers i Europa. Bosettingen har gått tregere enn planlagt grunnet saksbehandlingskapasitet i UDI. Enslig mindreårig asylsøkere får sine søknader behandlet så fort det lar seg gjøre.

Mer om mål og føringer av integreringspolitikken finnes blant annet på følgende sider:

- <https://www.regjeringen.no/no/id4/>
- <http://www.imdi.no/>
- <https://www.udi.no/>

3 Mål for arbeidet i Re kommune 2016-2020

Re kommune ønsker at "Plan for arbeidet med og blant flyktninger" skal bidra til kvalitetssikring av flyktningarbeidet i Re kommune.

For å få til et effektivt flyktningarbeid i kommunen er det nødvendig at alle virksomhetene samarbeider og inkluderer mål og tiltak overfor flyktninger i sine handlingsplaner og budsjetter.

3.1 Utsøking og bosetting.

IMDi har ansvaret for å finne en egnet bosettingskommune for flyktninger som har fått oppholdstillatelse i Norge. For kommunene er bosetting av flyktninger en frivillig oppgave.

Vanlig praksis ved bosetting er at IMDi anmoder Re kommune årlig om å bosette et antall flyktninger. Anmodningen legges fram til politisk behandling. Kopi av vedtak i kommunestyret meldes tilbake til IMDi.

Det er en tett dialog mellom representant i IMDI og Re kommune om bosetting.

Erfaringer fra flyktningarbeidet er at det er behov for tett og individuell oppfølging for å lykkes med integreringen.

Mål:

- Re kommune skal til enhver tid ha et planverk og tiltaksapparat som kan iverksetter det til enhver tid gjeldene kommunestyrevedtak om bosetting.

Tiltak:

Vedtak om bosetting forplikter kommunen blant annet til å gi tilstrekkelig tilbud om:

- Økonomisk sikring
- Egnede boliger
- Rask tilgang til skole og barnehageplasser etter ankomst.
- Raskt inn i Introduksjonsprogram / norskopplæring
- Større fokus på å tilrettelegge for arbeid som ledd i språk og samfunnsopplæring
- Forebyggende og behandlende helsetjenester som er dimensjonert etter behov
- Tolketjenester som er tilgjengelig og med god kvalitet

3.2 Organisering av flyktningarbeid

I Re kommune er bosetting av flyktninger og oppfølging etter introduksjonsloven organisert i virksomhet NAV Re.

Det er etablert rutiner for dette arbeidet og for samarbeid med andre relevante instanser.

En vellykket integrering er betinget av tett oppfølging, godt samarbeid og kompetanse.

Mål:

- En hensiktsmessig organisering til å ivareta bosetting av flyktninger.
- Tidlig informasjon og samarbeid mellom virksomhetene om nye flyktninger.

Tiltak:

- Det administrativt tverrfaglig samarbeidsforum møtes i forbindelse med anmodning om bosetting fra IMDi.
- Det etableres faste samarbeidsarenaer på operativt nivå
- Brukermedvirkning sikres ved å benytte brukerpanel.

3.2.1 Administrativt tverrfaglig samarbeidsforum

Samarbeidsforumet skal kvalitetssikre informasjon og samarbeid mellom de ulike virksomhetene i kommunen ved bosetting. Forumet skal drøfte overordnede og prinsipielle saker som kan få konsekvens for mottak og tilbakemelding på anmodning på antall bosettinger.

Samarbeidsforumet påser at intensjonen med planen følges opp og at planen blir et praktisk arbeidsredskap.

Det administrativt tverrfaglig samarbeidsforumet består av:

- Rådmannen ved kommunalsjef
- Representant for virksomhet Barn og unge
- Kommuneoverlegen
- Representant for skole / barnehage
- Representant for kulturvirksomheten
- Representant for teknikk og næring
- Faglig ansvarlig flyktningarbeidet
- NAV leder

Rådmann ved kommunalsjef er leder av forumet. Fagansvarlig for flyktningarbeidet er sekretær for forumet. Forumet sammenkalles når anmodning om bosetting fra IMDi foreligger.

3.2.2 Faste samarbeidsarenaer på operativt nivå

Når avtaler om bosetting eller familiegjenforening er avklart innkaller fagansvarlig i flyktningsteamet **aktuelle berørte tjenester** som:

- helse,
- barnehage,
- skole,
- kultur og fritid
- boligkontor
- med videre.

Målet er å koordinere bosettingsarbeidet. Denne arenaen skal sikre en planlagt og tydelig ansvarsfordeling ved bosetting av flyktninger.

3.2.3 Brukerråd.

For å ivareta brukermedvirkning i flyktningarbeid i Re kommune legges det til rette for medvirkning.

Brukerrådet bør være bredest mulig sammensatt av flyktninger og innvandrere:

- som er på forskjellig nivå i integreringsprosessen
- representert ved begge kjønn
- ulik alders- og nasjonalitetssammensetning.

Brukerrådet inviteres jevnlig til dialog med faginstanser og eventuelt politikere.

3.3 Arbeidsrettet norskopplæring.

Norskopplæring med samfunnskunnskap er hjørnesteinen i den grunnleggende kvalifiseringen for skole og arbeidsliv. Jobb og skolegang fører til mer kontakt mellom nordmenn og innvandrere. Uten jobb eller skoleplass er det vanskelig å utvikle og ivareta språk og sosiale nettverk. Den nye flyktningssituasjonen utfordrer kommunene til å være innovative å se på norskopplæring og innføring til arbeidslivet på nye måter. Re har kjøpt tjenester av Tønsberg kommune i forhold til norskopplæring. Bosetting av et høyere antall flyktninger åpner for å etablere egen norskopplæring i Re kommune, både i henhold til opplæringsloven og introduksjonsloven.

Vi ønsker å utnytte handlingsrommet i introduksjonsloven å se norskopplæring og innføring til arbeidslivet som to sider av samme sak. Ved bedre og mer praktisk tilrettelegging for språkopplæring via arbeid, vil dette være med på å sikre at flyktingen på sikt blir selvhjulpen.

Arbeidsgruppa som har sett på introduksjonsprogrammet anbefaler å kombinere introduksjonsopplæring med språk/arbeidspraksis på kommunale og private arbeidsplasser. Fleksibilitet i opplæringen er et nøkkelbegrep. Kommunen har et behov for å kombinere språkpraksis og arbeidstrening i et ordinært arbeidsliv tilknyttet et skoletilbud. Det betyr individuell tilpasning av undervisning, og at undervisningen ikke bare skjer i klasserommet.

De minoritetsspråklige kommer raskere i jobb. Vi anbefaler at det legges til rette for en kombinasjon av språk og arbeidspraksis. Kvalitet i kartleggingen og oppfølging av arbeidsgiver vektlegges. Det er mange aktører som følger en flyktning fra mottak til arbeidsliv. Vi anbefaler grundig kartlegging i tråd med introduksjonsloven. Videre anbefaler vi å finne brukerens yrkesønske så tidlig som mulig, for å igangsette arbeidstrening kombinert med språkpraksis. Dette krever fleksibilitet ved voksenopplæringen og mobilisering av arbeidsmarkedet for å tilby varierte arbeidstreningstilbud.

Ulike former for lønnstilskudd som virkemiddel til arbeidsgiver eller arbeidstaker kan være et effektivt virkemiddel for å få flykninger ut i jobb. Det er et krav at man har et arbeidskontrakt. Lønnstilskudd kan være et virkemiddel som blir brukt i kombinasjon med språkpraksis.

Mål:

Det tilbys norskopplæring etter introduksjonsloven og opplæringsloven i Re kommune. Det utvikles et tilbud som knytter arbeidstrening og språkopplæring tett sammen.

Tiltak:

- Opprettelse av skoletilbud i egnede lokaler i Re kommune
- Knytte sammen norskopplæring og arbeidspraksis i opplæringen
- Vurdere om introduksjonsordningen kan brukes som lønnstilskudd.
- Sikre nok praksisplasser i kommunens virksomheter og i samarbeid med næringslivet førøvrig.
- Rask kartleggingen og utarbeidelse av plan for opplæring og arbeid.
- Tett oppfølging og samarbeid mellom norskopplæring og NAV.

3.3.1 Norskopplæring etter introduksjonsloven

Det er oppholdsgrunnlaget etter utlendingsloven som er utgangspunkt for om den enkelte har rett og/eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonslovens kapittel 4.

Kommunen har ansvar for å tilrettelegge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for de som omfattes av introduksjonsloven i kommunen. Kommunen skal tilby opplæring innen tre måneder etter at krav eller søknad om opplæring er levert.

Å ha rett og plikt til norskopplæring betyr at personen har krav på gratis norskopplæring fra kommunen den er bosatt i, og at lovpålagt norskopplæring må være gjennomført før det søkes om permanent oppholdstillatelse og norsk statsborgerskap.

Mål:

- Alle nyankomne flyktninger mellom 16 – 55 år med rett og plikt til gratis norskopplæring og samfunnskunnskap skal tilbys opplæring.
- Legge til rette for en innovativ og tilpasset norskopplæring og innføring til norsk arbeidsliv.

Tiltak:

Re kommune gjennomgår dagens organisering av norskopplæring etter introduksjonsloven og ser på organisering og innhold i tilbudet

Re kommune har til enhver tid et opplæringstilbud.

3.3.2 Grunnskoleopplæring etter opplæringsloven

Alle – også flyktninger – over 16 år og som trenger grunnskoleopplæring, har rett til gratis opplæring. De som ikke har utbytte av ordinær undervisning, har rett til spesialundervisning etter sakkyndig vurdering.

Voksnes rett til videregående utdanning er fylkets ansvar. Den kommunale Voksenopplæringen skal bistå med råd og hjelp.

§ 4A-1 i opplæringsloven sier:

«Dei som er over opplæringspliktig alder, og som treng grunnskoleopplæring, har rett til slik opplæring, så langt dei ikkje har rett til vidaregåande opplæring etter § 3-1. Retten til opplæring omfattar til vanleg dei faga ein treng for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring for vaksne. Opplæringa skal tilpassas behovet til den enkelte.»

Mål:

- Flyktingene skal på lik linje med norske statsborgere få et tilpasset grunnskoletilbud.

Tiltak:

Administrative oppgaver tilknyttet voksenopplæring og informasjon om tilbudet er samordnet.

3.4 Arbeid

Arbeid er en viktig arena for å bli en del av fellesskapet. Arbeid har i tillegg til inntekt, en egenverdi i form av sosial tilhørighet og mulighet for å realisere egne evner, muligheter og språkutvikling. Mangelfull språkkunnskap og grunnleggende ferdigheter; som å kunne lese, regne, uttrykke seg muntlig og skriftlig, og bruke digitale verktøyer, er en hindring i å få seg arbeid og det ekskluderer flyktingen i å være en reell arbeidssøker.

Flyktinger med høyere utdanning fra utlandet, må få sin utdanning godkjent av et eget statlig organ (NOKUT). Det er mange høyt utdannede personer som ikke får en full godkjenning av sin utdanning. Flyktinger uten utdanning hjemmefra og ikke i stand til å ta utdanning i Norge, har kun mulighet til ufaglært arbeid.

Erfaringer viser at det tar tid å få en nyankommet flykting inn i inntektsgivende arbeid.

Når oppfølging etter introduksjonsloven avsluttes, viser det seg at det er behov for videre oppfølging ved NAV kontoret. Det utfordrer oss til å finne nye arbeidsmetoder for å sikre at flyktinger kommer ut i inntektsgivende arbeid.

Mål:

- Voksne nyankomne flyktinger skal som en hovedregel være i inntektsgivende arbeid etter gjennomført kvalifisering via et toårig introduksjonsprogram.
- Etablere et introduksjonsprogram som inneholder både språkopplæring og arbeidsrelatert aktivitet i programperioden.

Tiltak:

Alle flyktinger med rett og plikt til introduksjonsprogrammet skal delta.

Gi et tilbud til de som får foreldrepermisjon fra programmet

Ansatte som jobber med flyktinger har god kompetanse om lokalt og regionalt arbeidsmarked.

3.5 Økonomisk trygghet

Det er flere forhold som har betydning for flyktningfamiliens økonomiske trygghet og gjør disse mer sårbare. Forhold som bolig, utdanningsnivå, familiestørrelse og helseutfordringer påvirker deres økonomiske trygghet.

Barnefattigdommen i Norge er økende og denne gruppen kan være spesielt utsatt.

Erfaringer nasjonalt og lokalt viser at mange flyktninger har behov for mer enn to års kvalifisering i introduksjonsprogram for å komme i inntektsgivende arbeid.

En konsekvens med lav inntekt er at familien ikke har økonomisk mulighet til å la barna delta i blant annet fritidsaktiviteter på lik linje med norske barn.

Det er en utfordring at introduksjonsstøtten er marginal og gjør at flyktningene kan ha behov for økonomisk støtte fra NAV.

Re kommunes erfaring er at barnefamiliene har i perioder behov for supplerende økonomisk støtte i tillegg til introduksjonsstøtten.

Mål:

- Flyktninger skal oppnå økonomisk trygghet og selvstendighet
- Færrest mulig flyktninger skal motta økonomisk støtte både på kort og lang sikt

Tiltak:

Tett oppfølging og målrettede tiltak i introduksjonsprogrammet

Sikre overgang til arbeid eller utdanning

Avklare muligheter og sikre overgang til annen oppfølging.

3.6 Barnevern

Barnekonvensjonen ble vedtatt i FNs generalforsamling 20. november 1989. Norge ratifiserte konvensjonen i 1991, og innlemmet den som en del av den norske lovgivningen i 2003.

Barnekonvensjonen gir alle under 18 år grunnleggende beskyttelse av sine rettigheter, og bygger på prinsippet om at barnets beste alltid skal komme først.

Barnevernet i Norge skal først og fremst gi hjelp og støtte slik at foreldrene selv kan ivareta sitt omsorgsansvar. For flertallet av barna og familiene som kommer i kontakt med

barnevernet er hjelpetiltak i hjemmet tilstrekkelig. Vanlige hjelpetiltak er for eksempel råd og veiledning til familien, avlastningstiltak, støttekontakt og barnehageplass. De mest brukte barnevernstiltakene for barn både med og uten innvandrerbakgrunn er råd og veiledning og økonomisk hjelp.

Mål:

- Ha gode forebyggende tiltak slik at antall barn med behov for tjenester fra barnevernet er lavt.

Tiltak

Opprettholde god kvaliteten på de forebyggende tjenestene i kommunen.

Godt samarbeid mellom virksomhetene i kommunen.

Barnevernet kobles inn tidlig der det er behov for tiltak.

3.6.1 Enslige mindreårige

Enslige mindreårige er fellesbetegnelsen på alle barn og unge under 18 år som kommer til landet uten foreldre eller andre voksne med foreldreansvar i Norge. Dette inkluderer også de som kommer til landet i følge med andre voksne, for eksempel eldre søsken, tante, onkel og lignende, men som ikke er deres foreldre.

Utlendingsdirektoratet (UDI) har som målsetting å bosette enslige mindreårige innen 3 mnd. etter ankomst til landet fordi de anser all bosetting i kommune som bedre for enslig mindreårig flyktning enn å bli værende i asylmottak. Det er Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir) som har ansvaret for å bosette de enslige mindreårige under 15 år som får innvilget oppholdstillatelse, mens IMDi har ansvaret for å bosette de mellom 15 og 18 år.

De fleste enslige mindreårige som kommer til landet er ungdom mellom 15 – 18 år. Det er i hovedsak ressurssterk ungdom. Noen av dem kan ha en traumatisk fortid. De fleste enslige mindreårige flyktninger er gutter. Vi ser at barn på flukt har endret seg en del de siste årene og flere barn har vært utsatt for store krenkelser i hjemlandet eller på flukt, slik at behovet for helsehjelp og trygghet er større enn tidligere.

Barn under 18 år skal i Norge ha en verge som erstatning for foreldrene. Har de ikke det er det barnevernet som har ansvaret. For enslig mindreårig flyktninger brukes derfor barnevernloven til å hjemle tiltak. Ved bosetting av enslige mindreårige er det viktig at både flyktningkontoret

og barnevernet bidrar med sin kompetanse. Det er viktig med et nært samarbeid rundt slik bosetting.

En del kommuner har opprettet egne tiltak for bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Re kommune har i tidligere år bosatt enslige mindreårige flyktninger i fosterhjem i kommunen. Re kommune har vedtak om å bosette enslig mindreårig flyktninger i bofellesskap fra 1.1.17. Dersom utgifter til ulike typer botiltak med støtte og oppfølging hjemlet i barnevernloven § 4.4 dekkes 80 % av utgiftene av staten.

Mål:

- Ved vedtak om å bosette enslige mindreårig flyktninger, skal barnevernet ha hovedansvaret for dette arbeidet i nært samarbeid med flyktningkontoret.
- Alle vedtak som gjelder enslig mindreårig flyktninger fattes med hjemmel i barnevernloven

Tiltak:

Barnevernet gjør vedtak om tiltak etter lov om Barnevern etter vanlig prosedyre i barnevernet.

Re kommune ved barneverntjeneste har ansvar for å bosette enslig mindreårig flyktninger i bofellesskap eller i fosterhjem.

3.6.2 Tvangsgifte

Tvangsekteskap er forbudt i Norge. Når en av partene ikke ønsker å gifte seg, og ikke opplever å ha mulighet til å nekte, oppstår tvangsekteskap.

Problemer i forhold med tvangsekteskap kan være mangeartede og krever tverretatlig og tverrfaglig innsats.

Trusler om eller gjennomført ekteskap som inkluderer mindreårige (under 18 år) i Re kommune, er en alvorlig form for omsorgssvikt og utløser derfor en plikt til å opplyse barnevernet om forholdet.

Det er organisasjoner som Røde kors og SEIF (selvhjelp for innvandrere og flyktninger) som kan bistå ungdom som er redd for å bli giftet bort mot sin vilje. Det er også utviklet en egen applikasjon som kan være til hjelp. Re kommune ved barneverntjenesten har god erfaring med samarbeid både med politi, Barne-, ungdoms- og familieetaten og de ulike organisasjonene som bistår ungdom i denne situasjonen.

Mål:

- Hindre at flyktninger under 18 år blir utsatt for tvangsekteskap.

Tiltak:

Kompetanse hos alle ansatte i Re kommune om tvangsekteskap og hva som kan gjøres.

Økt fokus på tema før sommerferien som tradisjonelt er en tid hvor ungdom kan være usatt for å reise til hjemlandet mot sin vilje for å bli gift.

Barnevernet har gode rutiner for hva de gjør i slike saker.

3.6.3 Kjønnsllestelse

Kjønnsllestelse av jenter er forbudt og straffbart i Norge. Praksisen strider mot grunnleggende menneskerettigheter, og mot FNs kvinnekonsvensjon og barnekonvensjon, artikkel 24.

Kjønnsllestelse representerer alvorlige overgrep med store helsemessige og sosiale konsekvenser for jentene som rammes og anses som omsorgssvikt dersom jentene er under 18 år. Helsepersonell har både plikt til å avverge og en opplysningsplikt til barnevernet om de mistenker at en jente kan bli utsatt for kjønnsllestelse.

Det er stor usikkerhet rundt omfanget av denne problemstillingen både i Re og i landet for øvrig. Det er tradisjonelt noen land som gjennomfører omskjæring av jenter. Tall fra UNICEF viser at i land som Mali, Egypt, Sudan og Somalia omskjæres over 80 % av jentene.

For arbeidet med flyktninger i Re blir det derfor viktig å besitte kunnskap og å søke å forebygge ved god veiledning i situasjoner hvor dette kan være aktuelt. Helsestasjon foretar ingen generell screening av jenter i forhold til kjønnsllestelse, og eventuelle undersøkelser vil være frivillig.

Mål:

- Forhindre at jenter under 18 år blir utsatt for kjønnsllestelse

Tiltak:

Ansatte er til enhver tid oppdatert om tema.

Et godt samarbeid mellom Nav Re og helsestasjon spesielt ved bosetting fra områder som tradisjonelt bruker omskjæring av jenter.

Helsestasjon/skolehelsetjenesten kan tilby frivillig undersøkelse og har et økt fokus på veiledning i saker hvor det er fare for kjønnslemlestelse.

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten følger nasjonale veiledere og har gode rutiner.

3.7 Barnehage

Barnehagen skal gi et individuelt tilpasset og likeverdig tilbud og bidra til en meningsfull oppvekst uansett funksjonsnivå, bosted, sosial, kulturell og etnisk bakgrunn (Rammeplan for barnehager 2012).

Barnehagen skal verne om barns identitet. Innlevelse og forståelse for egen og andre kulturers særtrekk har stor betydning både for norske barn og for barn med annen kulturell og språklig lærdom. I tillegg til å være en viktig arena for barns språkutvikling, er barnehagen en viktig arena som kontaktskaper både for barnet så vel som for foreldrene.

Det er i skole- og barnehagesammenheng konsekvent brukt begrepet minoritetsspråklige barn/elever, da barnehager og skoler ikke skiller på om bakgrunnen er familiegjening, flyktning, asylsøker eller arbeidsinnvandring.

Re kommune har tilbud om Åpen barnehage hvor barn og en foresatt kan møte og delta. Det er ikke noe søknadsprosedyre knyttet til dette tilbudet. Dette tilbudet kan også barn i asylmottak benytte seg av.

Mål:

- Re kommune skal ha full barnehagedekning etter loven.
- Antirasistiske og holdningskapende arbeid skal foregå i alle barnehager i Re kommune.

Tiltak

Barnehagene skal ha en plan og gode rutiner på hvordan motta minoritetsspråklige barn for å imøtekomme deres behov.

NAV Re må be om at det holdes av eventuelt ledige plasser når de vet at det kommer flyktningbarn som trenger barnehageplass i nær framtid.

Barnehagene bruker tolk der det er nødvendig.

Barnehagene tilstreber å ha et personale som har ulik kulturell bakgrunn.

Personalet har nødvendig opplæring i arbeid med minoritetsspråklige barn.

3.8 Grunnskole

Mangel på kunnskap om flyktningers bakgrunn, andre kulturer og feiloppfatninger omkring flyktningarbeid i Norge, kan skape fremmedfrykt som igjen kan føre til ulike former for rasisme. Grunnskolen er en viktig arena for integreringsarbeid og skolene er og har vært viktige arenaer for holdningsskapende arbeid. I følge Opplæringslova § 1.1 skal "Opplæringa byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane".

Grunnskolen har ansvaret for opplæringen til alle innbyggere som ikke har gjennomført grunnskolen eller mottatt vitnemål. (Jf § 2-8 og 4A-1 i Opplæringsloven). Plikten om grunnskoleopplæring for barn inntre dersom oppholdet varer lenger enn 3 måneder.

For minoritetsspråklige elever mellom 6 og 16 år tilbyr kommunen norskopplæring i innføringsklassen fra 1.-7.klasse på Røråstoppen skole og for ungdommer på Revetal ungdomsskole. Tilbudet er frivillig og er ment som et supplement til nærskolen.

Innføringsklassen er et tilbud til minoritetsspråklige elever som ennå ikke behersker norsk tilvarende nivå 2 i forholdt til Utdanningsdirektoratets kartleggingstester. Det undervises i "Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter".

Dersom foresatte ikke velger å ta i mot tilbudet om elevplass i innføringsklassen, gis tilbudet om norskundervisning på nærskolen (§ 2-8 og 3-12).

Mål:

- Flyktninger skal ha tilbud om norskopplæring, enten ved nærskolen eller i innføringsklassen.
- Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring
- Antirasistiske og holdningsskapende arbeid skal foregå i alle skoler i Re kommune.

Tiltak

Skolene må kartlegge elevene og gi dem et prioritert tilbud til det beste for eleven.

Oppfølging i forbindelse med fravær fra grunnskoleopplæringen sikres gjennom gode rutiner.

NAV kontoret er en naturlig samarbeidspartner.

Skolen må ha faste opplegg for holdningsskapende arbeid og flyktningrelaterte utfordringer på faste klasstrinn i sin handlingsplan.

3.9 Videregående skole

Videregående opplæring er fylkeskommunes ansvar.

Nasjonalt uttrykkes det bekymring for det økende frafallet fra videregående skole i aldersgruppen 15-20 år. Særlig bekymringsfullt er frafallet for elever med minoritetsspråklig bakgrunn.

Ungdom som er over opplæringspliktig alder, men under 18 år, og søker om oppholdstillatelse, har rett til grunnskoleopplæring og videregående opplæring.

Det er en stor utfordring å tilrettelegge for minoritetsspråklige elever også i videregående skole for at de skal ha sjanse til henge med faglig. For å øke innsatsen overfor minoritetsspråklige elever i videregående skole foreslår vi:

Mål:

- Det skal legges til rette for at minoritetsspråklige ungdommer skal være i stand til å gjennomføre videregående opplæring.

Tiltak

Systematisk samarbeid med aktuelle videregående skoler.

Vurdere tilbud om ett år ekstra på ungdomsskolen.

Veiledende og informativ rådgivning på ungdomsskolen.

Gi tilbud om norskopplæring etter introduksjonsloven til flyktninger over 16 år.

3.10 Helse

Kommunen skal etter lov om kommunale helse og omsorgstjenester § 3-1 sørge for at alle som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester.

Kommunen skal sørge for at alle som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen med hensyn til smittsom sykdom er sikret nødvendige forebyggende tiltak, undersøkelsesmuligheter, behandling og pleie.

I tillegg er det egen forskrift og rutinebeskrivelse i forhold til kommunens tuberkulosekontrollarbeid. Erfaring viser at faren for smitte fra innvandrere til andre er svært liten.

Familiens levekår og helse preger både voksne og barns liv, og flyktingene har ofte mange vonde opplevelser med ”i bagasjen”. For å kunne fungere best mulig i det norske samfunnet er det viktig å kartlegge og følge opp behov for forebyggende- og behandlende helsetjenester, både somatiske og psykosomatiske.

Utfordringene er de traumatiske erfaringer som flyktingen bærer med seg, og de store omveltninger det er å skulle tilpasse seg nye livsbetingelser. Har man vært utsatt for traumer og vonde hendelser, kan man være mer sårbar ved hendelser senere i livet.

Det er derfor nødvendig for alle fagpersoner å ha kunnskaper om de spesielle følgende som kan oppstå ved migrasjon.

Flyktingene har jevnlig oppfølging av helsetjenesten som kan vurdere deres tilstand og gi støtte og hjelp, og evt. sørge for henvisning til spesialisthelsetjenesten etter behov. Flyktingfamilien skal tilbys å delta i fastlegeordningen ved ankomst til kommunen. Personer med behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til å få utarbeidet en individuell plan. Helse er et av de områdene der loven stiller krav til kommunens arbeid. Loven krever systematisk oppfølging av flyktingene både i ankomstfasen og senere. For å sikre den nødvendige kvaliteten i arbeidet må tjenesten disponere tilstrekkelig med kompetent personell. Det er en utfordring å sikre den psykosomatiske oppfølgingen av den enkelte flyktingen for å hindre utvikling av traumer på et senere stadium i bosettingen.

I forbindelse med mottak av flyktinger direkte fra utlandet, er det spesielle retningslinjer som må følges. Dette er det gode rutiner for i Re kommune.

Mål:

- Flyktinger skal sikres gode helsetjenester.

Tiltak

Alle flyktninger skal få tilbud om de obligatoriske helsesjekkene i forhold til retningslinjer fra helsedirektoratet.

Re kommune skal ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse på flyktningehelse og ha en organisering som er hensiktsmessig.

Dersom det er hensiktsmessig kan det inngås samarbeide med andre kommuner om en egen helsetjeneste til flyktninger og/eller asylsøker.

3.11 Kultur og fritid

Deltakelse i samfunnsliv er en naturlig og viktig del av arbeidet med integrering av flyktninger. I arbeid med flyktninger bidrar kultur og fritidsaktiviteter til integrering. Det er viktig at flyktninger, både voksne, barn og ungdom, får anledning til å delta på fritidsaktiviteter på lik linje med nordmenn. Dette bidrar til nettverksbygging, og kan gjøre det lettere ”å bli kjent”. Møtearenaer for kvinner må vektlegges.

Re kommune har gjennom mange år hatt ulike tilbud som; svømmeopplæring for kvinner, kulturkvelder og aktiviteter i samarbeid med Røde kors og bygdekvinnelaget.

Biblioteket har åpningstider 5 dager i uken, og er en naturlig møteplass.

Mål:

- Flyktninger deltar i organisasjons- og fritidsaktiviteter på lik linje med øvrige innbyggere.
- Det legges til rette for at flyktingene kan bidra til å berike kulturlivet i Re

Tiltak

Kommunen har en koordinerende funksjon mellom flyktninger og det frivillige foreningslivet.

Det opprettes en frivilligsentral som får dette som en av sine arbeidsoppgaver.

Det skal fokuseres i særlig grad på tilbud til kvinner.

Utstyrslager for kommunens innbyggere etableres i egnede lokaliteter.

Det opprettes en digital portal på Re kommunes hjemmeside med aktivitetskalender og informasjon på ulike språk.

Kommunen har ha en aktiv rolle i forhold til å oppfordre Re sine innbyggere om å være aktive medmennesker.

3.12 Bolig

Kommunen er ansvarlig for å tilby egnet bolig til flyktninger som kommunen bosetter. Det gis som hovedregel kun et tilbud om bolig, i utgangspunktet tre år. En utfordring er å få til en hensiktsmessig rullering av de kommunale boligene i forhold til å ta imot og bosette nye flyktninger. Det innebærer behov for kommunale utleieboliger i nøktern standard, i ulike størrelser og i ulike områder.

Det er en forutsetning at kommunen har tilgjengelige boliger for å kunne bosette flyktninger, dette må samsvare med behovet til enhver tid.

Kommunen benytter Husbankens finansieringsordninger for å anskaffe boliger til flyktninger.

Det er etablert rutiner som ivaretar samarbeid mellom kommunens ulike instanser, for oppfølging og veiledning av flyktningene i forhold til bolig.

Mål:

- Re kommune sørger for et egnet botilbud for nyankomne flyktninger.
- Innen tre år skal flyktninger eie eller leie sin egen bolig.

Tiltak

Bolig til flyktninger skal inngå som naturlig del av Re kommunes boligsosiale handlingsplan, og forankres i kommunens økonomiplan.

Ved økt antall bosetting av flyktninger er det behov for å ha rimelige og enkle boliger i sentrale deler av kommunen.

Det er viktig med målrettet oppfølging og utarbeidelse av en plan for en boligkarriere for den enkelte flyktning som innebærer etablering i ordinær bolig.

3.13 Tolk

I møter med flyktninger er det ofte en språkbarriere til å begynne med, da er bruk av tolk et nødvendig virkemiddel for å kunne informere, veilede og kommunisere samt kvalitetssikre tjenestene. Plikten til å kommunisere med parter i en sak er nedfelt i forvaltningsloven.

Den enkelte virksomhet bestiller tolk ved behov.

Erfaring med bruk av tolketjenester i Re kommune har økt i de siste årene, grunnet økt bosetting og arbeidsinnvandring. Det er først og fremst helsetjenester, barnehager og skole som bruker tolk til flyktninger og andre innvandrere.

Det benyttes i stor grad telefontolk framfor fremmøtetolk.

Mål:

- Flyktningene gis tilbud om tilstrekkelig og nødvendig tolketjeneste.
- Alle kommunalt ansatte som har kontakt med flyktninger og bruker tolk skal ha nødvendig kompetanse i bruk av tolk.

Tiltak

Re kommune skal ha tilgang på en profesjonell og effektiv tolketjeneste og sørge for oppdaterte retningslinjer og prosedyrer for bruk av tolk (se intranett).

Den enkelte virksomhet bestiller tolk selv med godkjent leverandør.

Barn og andre familiemedlemmer skal ikke brukes som tolk.

Det gis et årlig tilbud om kompetanseheving i bruk av tolk for kommunalt ansatte ved fagansvarlig for flyktninger.

3.14 Informasjon

Korrekt og lett tilgjengelig informasjon er viktig for flyktninger og øvrige innbyggere i Re kommune.

Faktainformasjon i kombinasjon med tiltak som skaper engasjement og praktisk kjennskap til flyktningene som personer, vil bidra til å øke kunnskapsnivået og hindre fremmedfrykt og rasisme. Gode møteplasser som fremmer dialog og samhandling kan bidra til god integrering.

NAV kontoret har en sentral rolle vedrørende informasjonsarbeidet til og om flyktninger.

Mål:

- Korrekt og tilgjengelig informasjon brukes aktivt for å skape positive holdninger.

Tiltak

Benytte eksisterende informasjonskanaler, som for eksempel kommunens hjemmeside, Re Nytt og ulike media.

Bruk av tilrettelagt informasjonsmateriell og bruk av tolk på ordinære møteplasser som for eksempel foreldremøter i skole og barnehager.

Det utarbeides en egen informasjonsplan ved etablering av nye mottak (omsorgssenter, flyktningmottak eller bofellesskap).

3.15 Økonomi

Integrerings og mangfolds direktoratet uttaler følgende:

«Flyktningarbeidet finansieres i sin helhet med tilskudd i fra staten (integreringstilskudd). Integreringstilskuddet skal bidra til at kommunen gjennomfører en planmessig og aktivt bosetting og integreringsarbeid, med sikte på at de bosatte skal komme i jobb og greie seg selv. Tilskuddet skal dekke kommunens gjennomsnittlige utgifter med bosetting og integrering i bosettingsåret og de fire neste årene. «

Kommunene mottar over statsbudsjettets kap. 821, post 60 integreringstilskudd ved bosetting av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag, samt personer i familieinnvandring med disse.

Rundskrivet gir informasjon om regler for tildeling av integreringstilskudd til landets kommuner.

Rundskrivet inneholder:

- *Generelt om integreringstilskudd*
- *Tilskuddsbeløp i 2016*
- *Integreringstilskudd År-1*
- *Integreringstilskudd År 2-5*
- *Barnehagetilskudd, engangstilskudd for barn i alderen 0-5 år*
- *Ekstra engangstilskudd for personer over 60 år ved bosetting*
- *Særskilt tilskudd for bosetting av enslige mindreårige flyktninger*
- *Ekstratilskudd for personer med alvorlige, kjente funksjonshemninger og atferdsvansker*
- *Deling av tilskudd mellom kommuner ved flytting*
- *Tilskudd ved tilbakevending eller reise fra landet av andre grunner*
- *Tilbakevendte som kommer tilbake til Norge*

Tilskuddsbeløpet er økt til kr 717 400 over 5 år for voksne, kr 717 400 over 5 år for barn under 18 år, kr 767 400 over 5 år for enslige voksne, og til kr 717 400 over 5 år for enslige mindreårige (se pkt. 3 for mer informasjon). Personer som får vedtak om familieinnvandring med en person som har opphold på humanitært grunnlag utløser integreringstilskudd i 3 år.

Som vedlagte økonominotat for 2016 viser, fullfinansierer ikke tilskuddene fra staten det det koster Re kommune å bosette flyktninger. Dette gir kommunen en uforutsigbar økonomi.

4 Omsorgssenter og asylmottak.

Sommeren 2015 økte antall flyktninger til Norge mye. Det ble da opprettet nye asylmottak og omsorgssenter rundt om i landet på kort varsel. I Re ble det opprettet et akutt midlertidig asylmottak å Solvoll i Våle med 110 plasser med avtale om drift fram til april 2016. Det ble også opprettet et omsorgssenter drevet av Innom Løft i Vivestad med 8 plasser og godkjenning av omsorgssenter på Krakken med inntil 20 plasser. Administrasjonen la fram en sak om mulig asylmottak drevet av Re kommune 2.3.16 hvor det ble fattet vedtak om at Re kommune ikke skulle drive asylmottak i kommunal regi.

Bufetat har ansvar for å gi de under 15 år et tilbud om plass i et omsorgssenter. På grunn av den store økningen i ankomster er det iverksatt flere tiltak for å øke kapasiteten i statlige og private omsorgssentre. UDI har ansvar for å gi et botilbud til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år og andre asylsøkere, for eksempel barnefamilier.

Med omsorgssenter i kommunen utløser det et vertskommuneansvar. Kommunen skal sørge for helsetjenester og skole. Det er viktig å legge til rette for at enslig mindreårig asylsøkere kan delta i kultur og fritidsaktiviteter. Som vertskommune mottas tilskudd fra staten i henhold til gjeldene regler.

Vertskommunen har ingen avgjørelsesmyndighet mot etableringa av mottak. Det er staten som utlyser anbud og godkjenner og avvikler. Dette skaper uforutsigbarhet for kommunens tjenesteapparat.

Mål

Re kommune oppretter hurtig og tett dialog med eventuelle omsorgssentre og asylmottak slik at nødvendige kommunale tjenester er dimensjonert etter behov.

Tiltak:

- Gi skole- og helsetjenester på kort varsel.
- Gi tilbud om åpen barnehage
- Opprette kontakt med private aktører/leverandører av tjenesten slik at informasjon sikres i alle ledd.
- Sikre at asylsøkerne møter et lokalsamfunn som kan legge til rette for et godt opphold i kommunen i den perioden asylsøkeren oppholder seg i Re, spesielt med tanke på å forebygge ekstremisme og konflikter (se Tiltaksplan for arbeid mot radikaliserings og voldelig ekstremisme i Re kommune).

5 Oppsummering – videre arbeid

Erfaring fra flere år med bosetting og integreringsarbeid viser at Re kommune ifølge IMDiS måltall har jobbet godt med dette arbeidet.

Vi ser at det kan være utfordringer i forbindelse med overgang til arbeid og skolegang. Norskopplæring med grunnleggende ferdigheter i kombinasjon med arbeidspraksis er viktig tiltak i introduksjonsprogrammet for kvalifisering til arbeid.

Økonomisk trygghet er et annet viktig tema spesielt blant barnefamiliene for å forebygge barnefattigdom. Det er få som mottar økonomisk stønad fra NAV som eneste inntekt, men noen har økonomisk sikring fra NAV med AAP, overgangsstonad, uføretrygd etc. Det må jobbes med å styrke muligheten for deltakelse i yrkes- og samfunnsliv, og deres økonomiske selvstendighet.

Det er gode samarbeidsrutiner mellom NAV kontoret og med andre virksomheter, men det kan alltid kvalitetssikres og forbedres.

Det er et lavt antall flyktningbarn som har hatt behov for barneverntjenester. Det jobbes videre med å ha fokus på hva som kan virke forebyggende.

Kommunen har klart å tilby barnehageplass til rimelig tid slik at foreldrene har kunnet starte i introduksjonsprogram. Foreldrene har vært fornøyde med dette.

Barn og unge har rett og plikt til grunnskoleopplæring, og skolene har gitt tilbud om norskopplæring, enten ved nærskolen eller i innføringsklassen. Det har vært en utfordring for skolene med å skaffe morsmåslærere, -assistent til elever med nytt morsmål.

I all hovedsak har flyktningene fått god oppfølging av helsetjenesten, men utfordringen kan være de traumatiske erfaringer som flyktningene bærer med seg, og de kan være sårbare ved motgang og nye hendelser i livet. God oppfølging fra helsetjenesten og et individuelt tilrettelagt introduksjonsprogram er gode tiltak.

Samarbeid og rutiner rundt bosetting for flyktningene har vært vellykket. Vi ser at det er utfordringer i forhold til å skaffe egnet bolig. Det må utarbeides og gjennomføres en god boligplanlegging på kommunenivå og en boligkarriereplan på individnivå.

Deltakelse i samfunnsliv er en naturlig og viktig del av integreringsarbeidet, det må legges til rette for muligheten for å delta i kultur- og fritidsaktiviteter. For å lykkes med dette arbeidet så er det viktig at vi har et koordinerende ledd som kan legge til rette for kulturarbeid og bred deltakelse. En nyetablering av Frivilligsentral kan være en modell for dette.

Det mest nytenkende i denne planen er å se på språkopplæring og arbeidstrening som to sider av samme sak. Lage mer kreative og innovative løsninger hvor språkopplæring er en del, men at praksis er mye tettere knyttet til innføring i norsk språk og samfunnsopplæring og da se på at norskopplæring for voksne flyktninger i større grad skal gjennomføres av kommunen og ikke kjøpes som ekstern tjeneste. Da vil lokaler være en viktig forutsetning for dette. Kommunen disponerer egnede lokaler som kan tilrettelegges til formålet i det gamle sykehjemmet i Våle. Da kommunen også står i en uavklart situasjon i forhold til kommunesammenslåing eller ikke er det viktig å ha både kortsiktige og mer langsiktige tiltak og mål.

Bruk av tolk er et nødvendig virkemiddel for å kunne informere, veilede og kommunisere samt kvalitetssikre tjenestene. Det brukes tolk til alle innvandrere, ikke bare flyktninger. Tolketjenesten til Re kommune ble omlagt pr. april 2016 for å møte de nye utfordringene.

Videre fremover

- Opprettholde og kvalitetssikre arbeidet med flyktninger.
- Etablere samarbeidsutvalg på operativt nivå.
- Etablere og drifte et flyktning- og innvandreråd.
- Omsorgssenter og bosetting EM i bofelleskap
- Norskopplæring avklares med mål om en mer praksisrettet opplæring.
- Tettere dialog med næringslivet og offentlige virksomheter for å utnytte handlingsrommet i introduksjonsordningen.
- Tett dialog med aktører som søker å etablere ulike asyltiltak i Re kommune.
- Sikre en handlekraftig og omstillingsdyktig organisasjon rundt arbeidet emd flyktninger og asylsøkere.
- Det utarbeides en plan for informasjonsarbeid.

Vedlegg

Vedlegg 1: Begreper:

<http://www.udi.no/ord-og-begreper>

Det politiske området for innvandring, integrering og inkludering preges av en rekke begreper. her er det samlet noen av de mest sentrale, og gitt dem en kort forklaring.

Asyl:

Fristed for personer som har rett til internasjonal beskyttelse. Etter utlendingsloven 1988 brukes begrepet bare om status for de som faller inn under flyktningkonvensjonen. Etter utlendingsloven 2008 brukes "asyl" eller "beskyttelse" som betegnelse på den oppholdsstatus som tildeles dem som har rett til beskyttelse etter internasjonale konvensjoner, og som får oppholdstillatelse som *flyktninger* etter den nye loven.

Asylmottak:

Frivillig botilbud til *asylsøkere* og for personer som har fått *oppholdstillatelse* og venter på *bosetting*. Beboerne mottar kontantytelser til livsopphold. Etablering av mottak skjer etter lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Mottakene skal ha en nøktern standard, og de skal være lokalisert over hele landet. Tilbudet i asylmottak differensieres iht. hvilken fase i asylprosedyren søkeren er i, og søkerens behov. I ankomstfasen tilbys asylsøkerne plass i *transittmottak*. Her gjennomføres bl.a. førstegangs helseundersøkelse og asylintervju. I fasen der søknaden er til behandling, tilbys søkerne plass i *ordinære mottak*. I de ordinære asylmottakene deltar beboerne i et obligatorisk informasjonsprogram, får norskundervisning og tilbys deltakelse i frivillige fritidsaktiviteter. En del av beboerne i asylmottak har psykiske problemer, men ikke av en slik karakter at de blir innlagt på sykehus. Det er etablert forsterkede avdelinger med døgnbemanning for å gi disse beboerne et mer tilrettelagt tilbud.

Asylsøker:

Person som søker om beskyttelse mot forfølgelse i hjemlandet. Vedkommende blir kalt asylsøker fram til søknaden om asyl er endelig avgjort.

Asyl- og flyktningpolitikk:

Omfatter mål, regelverk og tiltak i arbeidet for å forebygge og løse flyktningproblemer og hjelpe *flyktninger*, både internasjonalt og nasjonalt. Flyktningpolitiske virkemidler er blant annet forebyggende tiltak, nødhjelp, asyl/vern, mottak, gjenbosetting og tilbakevendingstiltak.

Bosetting:

Overføringsflyktninger og tidligere asylsøkere som har fått *oppholdstillatelse*, bosettes gjennom samarbeid mellom staten ved Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), og

kommunene. For kommunene er bosetting av flyktninger en frivillig oppgave. De fleste flyktninger i Norge bosettes med hjelp fra det offentlige.

Bosettingstillatelse:

Tillatelse som kan gis til personer som har vært i Norge i minst tre år med gyldig *oppholds- eller arbeidstillatelse* som danner grunnlag for bosettingstillatelse. Tillatelsen er ikke avgrenset i tid. Den gir rett til varig opphold og tillatelse til å ta seg arbeid i Norge. Den gir også utvidet vern mot *bortvising* og *utvising*. En bosettingstillatelse faller som hovedregel bort ved sammenhengende opphold i utlandet som varer i mer enn to år. Når ny utlendingslov trer i kraft, vil betegnelsen *bosettingstillatelse* bli erstattet med "permanent oppholdstillatelse". Bosettingstillatelse har ingen sammenheng med *bosetting*.

Enslig mindreårig asylsøker:

Asylsøker som er under 18 år og er uten foreldre eller andre med foreldreansvar i Norge. Enslige mindreårige under 15 år får plass i særskilte omsorgssentre underlagt barnevernet. De mellom 15 og 18 år tilbys plass i egne avdelinger tilknyttet ordinære *asylmottak*.

Etterkommere:

Se norskfødte med to innvandrerforeldre.

Familieinnvandring:

Brukes som samlebetegnelse for *familiegjenforening* og *familieetablering*.

Familiegjenforening gjelder tilfeller hvor partene har levd sammen som ektefeller eller samboere før referansepersonen kom til Norge, eller hvor søkeren er referansepersonens barn. Familieetablering brukes når søkeren har inngått ekteskap med en person som allerede er bosatt i Norge, og partene ønsker å leve sammen her.

Flyktning:

Etter utlendingsloven 1988 brukes betegnelsen kun om asylsøkere og overføringsflyktninger som faller inn under flyktningkonvensjonen. Etter utlendingsloven 2008 brukes betegnelsen om alle med rett til beskyttelse etter internasjonale konvensjoner som Norge er bundet av, herunder den europeiske menneskerettskonvensjon. I SSBs statistikk brukes begrepet "personer med flyktningbakgrunn" om personer bosatt i Norge, som en gang har kommet til Norge av fluktgrunner, inkludert familietilknyttede flyktninger, uten hensyn til om personen har fått flyktningstatus etter flyktningkonvensjonen.

Inkludering:

Handler om at alle som bor i Norge skal ha like muligheter og plikter til å bidra og til å delta i fellesskapet. Begrepet benyttes bredere enn begrepet *integrering*, som primært omhandler nyankomne innvandrere.

Innvandrer:

En person med to utenlandskfødte foreldre som selv er innvandret til Norge.

Innvandringspolitikk:

Mål, prinsipper og tiltak som gjelder regulering av innvandring, utlendingskontroll og retur av personer uten lovlig opphold. Utlendingslovgivningen er det viktigste virkemiddelet i gjennomføringen av innvandringspolitikken.

Integrering:

Integrering handler om tilrettelegging og tilpassing for at nye innvandrere skal bli inkludert i samfunnet. Se også *inkludering*.

Integreringspolitikk og -tiltak:

Politikk og tiltak for å sikre at nye innvandrere raskest mulig bidrar med sine ressurser i det norske arbeidslivet og i samfunnet for øvrig. Eksempler på tiltak er rett og plikt til norskopplæring og deltakelse i introduksjonsprogram. Rask og god bosetting av flyktninger i kommunene skal danne grunnlag for et aktivt liv i trygge omgivelser.

Migrasjon:

Flytting eller vandring over landegrenser, uavhengig av årsak og varighet. Det skilles gjerne mellom frivillig migrasjon, for eksempel arbeidsmigrasjon, og tvungen migrasjon, for eksempel flyktningstrømmer.

Minoritetsspråklig:

Brukes beskrivende om personer i Norge som ikke har norsk som sitt førstespråk/morsmål. Brukes i hovedsak i forbindelse med opplæring.

Norskfødt med innvandrerforeldre:

Person som er født i Norge, og som har to foreldre som er innvandrere. Denne gruppen ble tidligere kalt etterkommere eller andregenerasjons innvandrere.

Opphold på humanitært grunnlag:

Oppholdstillatelse som gis på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket. Etter utlendingsloven 1988 gis slik tillatelse også til utlending som har rett til beskyttelse etter andre konvensjoner enn flyktningkonvensjonen. Etter utlendingsloven 2008 vil alle med rett til internasjonal beskyttelse få status som *flyktning*.

Oppholdstillatelse:

I henhold til utlendingsloven 1988 er det en tillatelse som gir rett til opphold i Norge for den tid som er fastsatt. Den gir ikke rett til å ta arbeid med mindre annet er særskilt fastsatt. I henhold til utlendingsloven 2008 er det en tillatelse som gir rett til å ta opphold og arbeid i Norge for den tid som er fastsatt, og med forbehold om at det kan være fastsatt særskilte begrensninger i retten til å ta arbeid. Nordiske borgere trenger ikke oppholdstillatelse for å oppholde seg eller arbeide i Norge.

Overføringsflyktning:

Flyktning som får komme til Norge gjennom et organisert uttak, vanligvis i samarbeid med UNHCR. Etter forslag fra regjeringen fastsetter Stortinget gjennom budsjettbehandlingen

årlig en kvote for hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot. Betegnelsen "kvoteflyktning" er også mye brukt.

Permanent oppholdstillatelse:

Med permanent oppholdstillatelse kan man oppholde seg og arbeide i Norge på ubestemt tid. Man har også ekstra vern mot å bli utvist. Dette het tidligere bosettingstillatelse.

For å kunne søke om permanent oppholdstillatelse, må man ha hatt oppholdstillatelse i Norge i minst tre år og fylle noen andre krav (se udi.no).

Den som har permanent oppholdstillatelse får et oppholdskort som er gyldig i to år av gangen. Dette er et bevis på at man har permanent oppholdstillatelse. Tidligere fikk personer med permanent oppholdstillatelse en etikett i passet sitt.

Utlending:

Utenlandsk statsborger som oppholder seg i Norge, uavhengig av årsaken til oppholdet eller hvor lenge det varer.

Vedlegg 2 Kommunens ansvar etter introduksjonsloven

Introduksjonsloven er en lov med to ordninger, den regulerer nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Formålet med loven er styrke deres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.

Introduksjonsloven legger ansvaret for å tilby introduksjonsprogram til kommunen. Når vi ser bort fra familiegjenforente, er det kun personer som er bosatt i kommunen, gjennom avtale med IMDi, som er omfattet av personkretsen til introduksjonsprogrammet.

Kommunen skal så snart som mulig og innen tre måneder etter bosetting i kommunen eller etter at krav om deltakelse blir framsatt, tilrettelegge introduksjonsprogram i henhold til dette kapittel til person som omfattes av rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram.

- Kommunens plikt gjelder ikke personer som har avbrutt eller avvist deltakelse i introduksjonsprogram.
- Kommunen *kan* tilby introduksjonsprogram til nyankommet utlending med oppholdstillatelse i henhold til utlendingsloven kapittel 6 som er familiemedlemmer til andre enn personer nevnt i Introduksjonsloven § 2, til nyankommet utlending over 55 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i Introduksjonsloven § 2 første ledd, og til nyankommet utlending som nevnt i Introduksjonsloven § 2 som er bosatt i kommunen uten særskilt avtale mellom utlendingsmyndighetene og kommunen.

Introduksjonsloven legger et eget ansvar på kommunene for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne nyankomne innvandrere. Kommunens plikt til å tilby opplæring gjelder bare overfor personer som er bosatt i kommunen, og som har et vedtak som gir dem rettigheter etter introduksjonsloven.

Kommunen skal tilby opplæring innen tre måneder etter at krav eller søknad om opplæring er levert. <http://www.imdi.no/Norskopplaering/Kommunens-ansvar/>

Registrering i Nasjonalt Introduksjonsregister (NIR)

Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) gir nødvendig oversikt over rettigheter og plikter for personer som faller inn under lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere.

Gjennom forskriften til NIR, som er gitt med hjemmel i introduksjonsloven, blir kommunen pålagt å registrere en rekke opplysninger om den enkeltes deltakelse på introduksjonsprogram.

Statlig tilsyn og kommunal internkontroll

Fylkesmannsembetene er pålagt å føre tilsyn med kommunenes forvaltning av introduksjonsloven; det vil si introduksjonsprogram, introduksjonsstønad, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og Nasjonalt introduksjonsregister (NIR). I tillegg har kommunene plikt til å ha internkontroll av ordningene i introduksjonsloven.

Kravene om tilsyn og internkontroll ble innført den 1. september 2012 og følger av introduksjonslovens §§ 23 og 24.

Målet er at tilsyn og internkontroll skal redusere negative samfunnsøkonomiske konsekvenser, risikoen for at kommunene ikke oppfyller lovens krav, og styrke den enkelte deltakers rettssikkerhet.

Ikke rett til program dersom deltaker flytter til ny kommune

Personer som flytter fra den kommunen vedkommende er bosatt i etter avtale, har ikke får rett til å delta i program i tilflyttingskommunen. Mange deltakere er ikke klar over dette.

Mange av de klagene på avslag på introduksjonsprogram som behandles hos fylkesmennene, gjelder personer som har fått avslag på program i tilflyttingskommunen.

På bakgrunn av dette er det sentralt at rådgiverne i kommunen informerer programdeltakere som planlegger å flytte, hvilke konsekvenser det kan få for senere rett til å delta i program.

Merk at disse personene vil kunne komme i gruppen “kan” delta i introduksjonsprogram, men har ikke lenger rett og plikt til deltakelse.

Kommunen må koordinere offentlige etater

Mange ulike etater, også statlige, kan være involvert i en persons introduksjonsprogram.

Det er kommunen som er ansvarlig for å tilby introduksjonsprogram, og som skal samkjøre og koordinere de involverte etater. Etter introduksjonsloven skal kommunen foreta en rekke beslutninger på vegne av deltakerne. Mange av disse beslutningene er enkeltvedtak.

Ansvar og samordning av introduksjonsprogram

Samarbeid mellom kommunen og Arbeids- og velferdsetaten om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere reguleres i rundskriv A-27/2007 (vedlegg til introduksjonsloven).

2.1 Kommunens ansvar

I henhold til introduksjonsloven har den enkelte kommune ansvar for:

- Å tilrettelegge introduksjonsprogram i tråd med lovens intensjoner og bestemmelser for nyankomne innvandrere med behov for grunnleggende kvalifisering. Dette omfatter kartlegging av kompetanse, utarbeiding av individuelle planer, programoppfølging, utstedelse av deltakerbevis og administrering og utbetaling av introduksjonsstønad.
- Å samordne ulike virkemidler i programmet som også andre sektormyndigheter kan ha ansvar for, for eksempel videregående opplæring og yrkesprøving (fylkeskommunen) eller arbeidsmarkedstiltak (staten ved Arbeids- og velferdsetaten).
- Å registrere opplysninger om deltakernes gjennomføring av introduksjonsprogram i Nasjonalt introduksjonsregister (NIR), jf. forskrift 20. april 2005 nr. 342 om Nasjonalt introduksjonsregister.
- Å skriftliggjøre deltakernes individuelle planer og formidle disse til Arbeids- og velferdsetaten lokalt dersom den enkelte deltaker samtykker i dette.
- Å sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

I tillegg kan det være hensiktsmessig:

- At det utpekes en etat i kommunen som har et hovedansvar for å iverksette introduksjonsordningen og som tar initiativet til å etablere en skriftlig samarbeidsavtale med Arbeids- og velferdsetaten lokalt.
- At det etableres et samarbeidsforum eller tverrfaglig team.
- At hver deltaker i introduksjonsprogram har en kontaktperson i kommunen.

2.1.1 Sentrale aktører i kommunen

Kontaktpersonen

Erfaring og forskning viser at tett oppfølging av den enkelte deltaker er vesentlig for en

vellykket programgjennomføring. Kontaktpersonen bør ha en sentral rolle i arbeidet med kartlegging, utarbeiding av individuell plan og oppfølging av den enkelte deltaker.

Kontaktpersonen bør være den som samordner arbeidet mellom berørte instanser i et tverrfaglig team og som innkaller til møter. Det er viktig å sikre at samarbeidet fungerer slik at målene i den individuelle planen nås, og unngå at den enkelte deltaker blir en kasteball mellom ulike etater.

Voksenopplæringen

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap er et kjerneelement i introduksjonsprogrammet, jf. introduksjonsloven § 4, og §§ 17 til 19. Det er kommunen som har plikt til å sørge for opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til introduksjonsloven. I mange kommuner vil derfor voksenopplæringen ha en meget sentral rolle i programarbeidet, men kommunene kan også velge helt eller delvis å sette ut gjennomføring av norskopplæringen til private aktører. Kommunen skal videre sørge for etablering av språkpraksis. En vellykket språkpraksis vil ofte være avhengig av god oppfølging fra f.eks. lærere i voksenopplæringen. Den enkeltes behov for kvalifisering vil avgjøre om og når det er aktuelt med språkpraksis i regi av kommunen eller arbeidsmarkedstiltak i regi av Arbeids- og velferdsetaten.

2.2 Arbeids- og velferdsetatens ansvar

I forbindelse med utforming og gjennomføring av introduksjonsprogram har Arbeids- og velferdsetaten lokalt ansvar for:

- Å gi generell informasjon om arbeidsmarkedet og Arbeids- og velferdsetatens virkemidler, herunder arbeidsmarkedstiltak. De skal også formidle erfaringer fra arbeid med handlingsplaner og veiledningsmetodikk. Ved behov skal Arbeids- og velferdsetaten også delta i kartlegging av den enkeltes kompetanse og utarbeidelse av individuell plan.
- Å delta i samarbeidet/teammøter rundt den enkelte deltaker som har kommet så langt i programmet at personen vurderes som aktuell i forhold til arbeid eller veiledning/kvalifisering rettet mot arbeid. Behov for bistand må vurderes individuelt på bakgrunn av deltakernes forutsetninger og behov, og i lys av situasjonen på arbeidsmarkedet. I en del tilfeller kan gjennomført opplæring på nivå A2 i læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og det felles europeiske rammeverket for språk eller tilsvarende, være et aktuelt nivå som kan legges til grunn ved vurdering av tilbud om ulike arbeidsmarkedstiltak.
- Å gi informasjon og veiledning til den enkelte deltaker i programmet om arbeids-, yrkes- og utdanningsmuligheter, samt bistå kommunen i vurderingen av muligheter for realkompetansevurdering, herunder yrkesprøving.
- Å formidle deltakere til arbeid.

- Å vurdere egnede arbeidsmarkedstiltak hvis ikke direkte formidling til arbeid er mulig. Vurderingen skal bygge på den enkeltes behov for bistand med sikte på å komme over i jobb.
- Å vurdere behovet for ytterlige bistand fra Arbeids- og velferdsetaten i sluttfasen av introduksjonsprogrammet.

Skriftlig samarbeidsavtale mellom den enkelte kommune og Arbeids- og velferdsetaten lokalt om introduksjonsordningen (A-27/2007)

Det skal utarbeides skriftlig samarbeidsavtale mellom Arbeids- og velferdsetaten og den enkelte kommune, der det framkommer hvilke instanser internt i kommunen som deltar i samarbeidet. Avtalen skal sikre ansvarsdeling, informasjonsflyt og samarbeidsrutiner. Det skal klart framgå av avtalen hvilke oppgaver henholdsvis kommunen og Arbeids- og velferdsetaten har i forhold til introduksjonsprogrammet og den enkelte deltaker, jf. punktene 2.1 og 2.2 i dette rundskrivet. Avtalen kan enten være en særskilt avtale eller kan inngå som en del av samarbeidsavtalen om NAV-kontor.